

ILKKA SIMANAISEN MUISTELUT RASIVAARASTA NUORISOSEURAN 100-VUOTISJUHLASSA 2009 JA VANHUSTEN VIIKON TILAISUUDESSA SYKSYLLÄ 2012

RÄÄKKYLÄN KEHITYSHISTORIA ALKAA RASIVAARASTA

Rääkkylän asutus alkoi 1500-luvulla, jolloin Rääkkylän alueella lienee ollut vain kolme asuttua taloa. Vasta Stolbovan rauhan (v. 1617) jälkeen asutus alkoi kasvaa.

Rääkkylän kylistä vanhin on Oravilahti. Nykyinen Rasivaara oli aikanaan Oravilahden takamaa. Myöhemmin 1700-luvulla Rasivaaran asutus kasvoi Oravilahtea suuremmaksi. Rasivaarasta muodostuikin Rääkkylän pääkylä. Kun Rääkkylä erosi Kiteestä omaksi kappeliseurakunnaksi, se tunnettiin aluksi Oravilahden -vanhimman kylän - nimellä. Oravilahden Usvanmäelle rakennettiin vuonna 1739 vaatimaton kappelikirkko. Kirkonpaikkaa Oravilahdella osoittaa muistokivi. Kirkon paikasta kiisteltiin. Lopulta se rakennettiin vuonna 1793 nykyiseen kirkonkylään, samalle paikalle, jossa nykyinenkin kirkko on. Kirkko paloi 1837. Nykyinen kirkko rakennettiin vuosina 1849-1851. Kuntakeskus alkoi kehittyä sitten kirkon ympärille.

Laivaliikenteen alkaminen Joensuuhun 1800-luvulla paransi Rääkkylän liikenteellistä asemaa ratkaisevasti. Rääkkylä oli liikenteellisesti jopa hyvässä asemassa. Parhaimmillaan laivat liikennöivät Rääkkylän alueella 11 satamassa. 1900-luvun alussa rakennettu Kivisalmen kanava toi laivaliikenteen kirkonkylään, jonka asema kunnan keskuksena vahvistui. Niin kunnallinen, kuin seurakunnankin toiminta keskittyi kirkonkylään.

TAISTELU KUNTAKESKUKSEN PAIKASTA 1950-LUVUN LOPPUVUOSINA

Millainen Rasivaara oli 1950-luvun lopulla, jolloin Rääkkylässä syntyi voimakas liike kuntakeskuksen muuttamiseksi Rasivaaraan? Rasivaarassa oli oppilasmäärältään suurin kansakoulu. Rääkkylän Vakuutusyhdistyksen toimintaa hoidettiin Rasivaarassa. Rasivaarassa oli pitäjän toimivin nuorisoseura. Pääosin talkootyönä rakennettu nuorisoseurantalo, Rasihovi, oli juuri valmistunut vuonna 1959. Se oli pitäjän paras kokoontumispaikka. Rasivaaran Osuuskassa oli liikevaihdoltaan suurin rahalaitos paikkakunnalla. Kylän alueella oli neljä sekatarvakauppaa. Järjestötoiminta Rasihovin valmistuttua oli kylällä virkeää. Pohjois-Karjalan maatalouskerhotyön 25-vuotisjuhla ja näyttely järjestettiin 1955 Rasivaarassa. Rasivaara-Niemisen alueella oli voimakas-tahtoisia luottamushenkilöitä. Itsetunto kylillä oli suuri.

1950-luvun lopulla Rääkkylässä tulivat ajankohtaisiksi uuden lääkärintalon, kirkonkylän kansakoulun ja kansalaiskoulun koulurakennusten rakentaminen. Rakennusohjelmassa oli myös uuden koulun rakentaminen Kompakalle. Pitäjän "manneralueen" Rasivaaran, Kompakan, Niemisen, Sintsin, Haapasalmen, Salokylän ja Pötsönlahden kylät rasivaaralaisten johdolla ryhtyivät vaatimaan, että tuleva kunnallinen rakentaminen tulee

tapahtua Rasivaaran kyläkeskukseen, mistä olisi seurannut kuntakeskuksen siirtyminen Rasivaaraan. Perusteluna esitettiin, että Rasivaara on keskellä kunnan aluetta ja liikenteellinen asema nyt kun laivaliikenne on lähes loppunut parempi. Ja tottahan se oli. Liikenteellisesti kirkonkylä oli pussissa. Ennen kuutostien rakentamista autoliikenne Joensuusta etelään Kiteelle, Savonlinnaan ja Lappeenrantaan kulki Rasivaaran kautta. Linja-autot pysähtyivät Rasivaarassa. Minunkin ensimmäinen käyntini Rääkkylässä tapahtui 1940-50-lukujen vaihteessa linja-automatkalla Imatralle.

1950-luvulla kunnanhallinto oli riitaista, 1958-60 erittäin vaikeaa. Kompakan koulupiirin asukkaat tekivät 1958 valtuustolle aloitteen, että Kompakan koulu rakennetaan ennen kirkonkylän koulua, joka oli valtuuston hyväksymässä rakennusohjelmassa rakennettavista kouluista ensimmäisenä. Tämä oli alkuna "manneralueen" ja Kirkonkylä-Saarten alueen jakautumiselle ja riidalle kuntakeskuksen paikasta.

Aluksi riideltiin lääkärintalon rakennuspaikasta. Lääkärintalo vaadittiin rakennettavaksi Rasivaaraan, vaikka siitä oli selvä päätös, että lääkärintalon paikka on kirkolla. Kansalaiskoulu teki tuloaan. Kansalaiskoulun koulurakennusta "manneralue" vaati samoin rakennettavaksi Rasivaaraan. Monien kokousten ja äänestysten jälkeen lääkärintalo tuli rakennettavaksi kirkolle. Kompromissina ja hyvityksenä rasivaaralaisille tehtiin 13.5.1960 pidetyssä valtuustossa yksimielinen päätös, että Rasivaaraan rakennetaan toinen terveydenhuollon rakennus, terveystalo, johon tulee hammaslääkärin vastaanottotilat, äitiys- ja lastenneuvolan tilat ja hammaslääkärin asunto. Rauha palasi ja kuntakeskuksen kehittäminen kirkolle sai jatkua.

Minun tullessani Rääkkylään keväällä 1963 kunnanlääkärin talo kirkolle oli valmistunut ja hammaslääkärintalo Rasivaaraan valmistumassa. Kirkonkylän koulurakennus kansa- ja kansalaiskoululle oli vielä rakenteilla. Kuntaan saatiin vakinainen kunnanlääkäri ja hammaslääkäri. Kirkonkylän lapset saivat uuden koulurakennuksen ja kansalaiskoulun toiminta voi siirtyä useista tilapäisistä tiloista uusiin opetustiloihin.

Tultuani Rääkkylään totesin, että täällä oli kolme kylää, jotka poikkesivat aktiivisuudellaan selvästi muista kylistä. Ne olivat Rasivaara, Nieminen ja Varpasalo. Selittävänä tekijänä Rasivaarassa ja Varpasalossa oli nuorisoseuran aktiivinen toiminta, Niemisessä urheiluseuran. Rasivaaran nuorisoseura tuli tunnetuksi teatteritoiminnasta ja tanhuistaan, Varpasalo tanhuistaan ja Nieminen jalkapallostaan.

KULTTUURIHARRASTUS JA NUORISOURHEILU OVAT OLLEET RASIVAARAN VAHVUUS JA TEHNEET KYLÄN TUNNETUKSI

Rasihovin rakentaminen oli kylän suuri tavoite ja saavutus 1950-luvulla. Se yhdisti kylän. Kylän itsetunto kohosi. Rasihovin valmistuminen teki mahdolliseksi seuran toiminnan edelleen tehostamisen. Rasivaarassa tämä oli näytelmä- ja muiden esiintymisryhmien toimintaa. Koulun johtajaopettajana oli Keijo Saarinen - mies täynnä tarmoa ja ideoita. Hän ohjasi näytelmäryhmiä, lausuntaryhmiä, opasti ja koulutti yksittäisiä lausujia ja laulajia. Rasivaaralaiset menestyivät erinomaisesti läänin kulttuurikilpailuissa ja

laajemminkin. Televisiossakin esitettiin helmikuussa 1964 rasivaaralaisten näytelmä Kyllikki Mäntylän Elämän tapaus. Keijo Saarisen aikaisen poismenon jälkeen nuorisoseuran toimintojen ohjaajaksi tuli Tellervo Halonen. Hänkin on intohimoinen teatteritaiteen ystävä. RiäkkYTEatterin juuret ovat Rasivaaran nuorisoseurassa. Tanhut olivat rasivaaralaisten suuri harrastus. Rääkkylässä 1960-70-luvuilla ei ollut juhlaa, jossa Rasivaaran nuorisoseuran tanhuryhmä ei olisi esiintynyt.

Rasivaaran nuorisoseuran kulttuurityö on tuottanut tulosta. Kansainvälisestäkin tunnetun Värttinä-yhtyeen juuret ovat nuorisoseurassa ja Rasihovissa. Ensin oli laulu-lausuntaryhmä Tsupukat. Ryhmää ohjasi Sari ja Mari Kaasisen äiti Pirkko Kaasinen. Suomen Kuntaliiton valtakunnallinen liittokokous oli vuonna 1981 Finlandia talossa Helsingissä. Tilaisuuteen etsittiin eri puolilta Suomea esiintymisryhmiä. Tsupukat pääsivät juhlaan esiintymään. Ryhmä esitti reippaan lauluohjelman. Tämä tapahtuma oli lähtölaukaus nuorisoseuran lapsi-nuorisoryhmälle. Ryhmä pääsi esiintymään televisioon, joka toi uusia esiintymisiä. Tsupukoista kehittyi kansanmusiikkiryhmä Värttinä, joka sittemmin valloitti Suomen ja koko maailman. Rasivaara ja sen nuorisoseura on ollut merkittävä koko kunnan imagolle ja paikalliselle kulttuurille.

Rasivaaran Nuorisoseuran toimintaan on kuulunut myös nuorisourheilu, erityisesti hiihto. Rasivaarasta muodostuikin Rääkkylän hiihtokeskus. Nuorisoseura on vuosikymmenet pääasiassa hoitanut ja vastannut Rääkkylässä pidetyistä hiihtokilpailuista. Kylällä on 5 km:n kilpahiihtolat (valmistui 1981), joka on tasoltaan ja vaikeusasteeltaan verrattavissa Joensuun Lykynlammen latuun. Ladut lienevät maakuntamme parhaat.

Rasivaara ja sen nuorisoseura ovat olleet monen asian/projektin käynnistäjä ja toteuttaja. Suurin niistä on 20 vuotta toiminut kesäjuhlamme Heinähupa, josta sitten kehiteltiin Kihaus kansanmusiikkifestivaali. Rasivaaralaiset ovat myös olleet keskeisesti kehittämässä Kihasta ja mukana festivaalin käytännön järjestelyissä vuosia.

Vuonna 1980 jokaisesta läänistä valittiin yksi kunta Suvipitäjäksi, josta MTV teki kesällä 1981 ohjelmasarjan. Pohjois-Karjalan Suvipitäjäksi valittiin Rääkkylä. Rasihovissa pidettiin tammikuussa MTV:n kanssa Suvipitäjäiltamat. Ohjelmasta vastasi jälleen Rasivaaran nuorisoseura. Iltamat juonsi Kyllikki Stenros, myöhemmin Virolainen. Nuorisoseuran kulttuuriryhmissä kasvanut laulu-yhtye Rasikasvot esiintyi iltamissa, esittäen mm. valmistamansa laulun Rääkkylästä, jonka se esitti sitten tulevana kesänä tehdyssä televisio-ohjelmassa.

Näyttelijä Kaija Pakarinen on syntynyt Rasivaarassa. Hänkin on ollut nuorisoseuralainen ja saanut alkuoppinsa seuran esiintymisryhmissä. Muistan, kuinka Kaija pienenä tyttönä useissa juhlissa esiintyi lausujana. Bravuuriruno oli "Kualkiäryleet". Kaijasta piti tulla arkkitehti, mutta näyttelemine meni edelle. Hän keskeytti arkkitehtiopintonsa ja meni teatterikouluun.

Rääkkylä-Seura ja Helsingin seudun rääkkyläläiset -yhdistys järjestivät Helsingissä kotiseutujuhlan mikkelinpäivän seutuvilla. Ensimmäinen pidettiin vuonna 1962. Juhla sai nimekseen Mikkkelkual. Olin vuosikymmenten aikana melkein jokaisessa juhlassa

mukana, monesti tuomassa juhlaan terveisiä Rääkkylästä. Varsinkin alkuvuosina juhlaan Rääkkylästä viedystä ohjelmasta vastasi Rasivaara nuorisoseuran esiintymisryhmät. Helsingin seudulle muuttanut Kaija Pakarinen toimi jo 1980-luvun alussa juhlan juontajana ja esitti omaa ohjelmaakin. Erityisesti on mainittava, että Kaija sai juhlaan esiintyjiksi näyttelijätovereitaan. Muistan, että eräässä kotiseutujuhlassa olivat esiintymässä Miitta ja Kari Sorvali.

Olen ollut vuosikymmenten aikana useita kertoja Rasihovissa erilaisissa tilaisuuksissa puhumassa. Tilaisuudet ovat yleensä olleet kulttuurin tai politiikan tilaisuuksia. Arkistostani löytyivät puheet nuorisoseuran 65-vuosijuhlasta 2.6.1974, maaseutuväen kulttuuriviikon iltamista 21.3.1975, loppiaisiltamista 12.1.1979 ja nuorisoseuran 100-vuosijuhlasta 19.4.2009. Eduskunnan puhemies Johannes Virolainen on vierailut Rääkkylässä 15.11.1981. Rasihovissa on järjestetty iltamat, jossa olen pitänyt tervehdyspuheen.

Muistelenpa noita aikoja otteilla puheistani. Rasivaaran nuorisoseuran 65 vuosijuhlassa 1974 olen mm. sanaillut seuraavasti:

"Kun kotikuntamme on taloudellisesti eräs maamme köyhimpiä, ovat kunnan mahdollisuudet kuntalaisille tarjottavien palvelujen järjestämiseksi rajoitetut. Kunnassamme onkin pystytty pääasiassa kehittämään niitä hallinnonaloja, joihin on saatu riittävästi valtionavustusta tai joiden laki on kunnan nimenomaan määrännyt hoitamaan. Tästä johtuen ns. vapaaehtoisten lautakuntien toimialaan kuuluvat tehtävät, kuten urheilu- ja nuorisotoiminta ja kulttuurihallinnon tehtävät jne. ovat jääneet pakostakin taka-alalle. Edellä sanottu ei kuitenkaan tarkoita sitä, että nämä toiminnat olisivat Rääkkylässä hoidettu huonommin kuin yleensä vastaavissa kunnissa. Näistä tehtävistä paikkakunnallamme ovat kiitosta ansaitsevalla tavalla huolehtineet kansalaisjärjestöt. Rasivaaran nuorisoseura, jonka vuosijuhlaa nyt vietämme, on ollut tässä suhteessa esimerkillinen. Seuranne toiminta tänne saakka on ollut nuorisotoimen ja nuorisourheilun hoitamisessa vireää ja esimerkiksi kelpaavaa. Nykyaikana, jolloin vapaaehtoinen toiminta on ratkaisevasti vähentynyt, harvasta löytää sellaista kyläyhteisöä kuin Rasivaara ja sen nuorisoseura ovat, jotka ovat pystyneet ja uskon pystyvät edelleenkin toteuttamaan niitä perinteitä, jotka menneet sukupolvet ovat aatteen innoittamina luoneet".

Tuossa politiikan tilaisuudessa 1981 olen mm. sanaillut:

"Jo pitemmän aikaa niillekin kuntalaisille, jotka eivät ole syvämminkin kiinnostuneet yhteiskunnan asioita, eivätkä niitä aktiivisesti seuraa, on tullut selväksi, että valtakunnassa käsitellään näinä kuukausina suuria asioita. Sen huomaa täällä Rääkkylässäkin, Pohjois-Karjalan Suvipitäjässä. Kulunut viikko on ollut Rääkkylässä "historiallinen". Viikon aikana täällä kehitysalueen pienessä kunnassa on vierailut sellainen joukko valtakunnan päättäjiä, jotta sellaista ei ole ennen tapahtunut ja tuskin

tapahtuu vastaisuudessakaan. Maanantaina täällä kävi valtakunnan pääministerin tehtäviä hoitava ministeri Eino Uusitalo. Puhuttiin aluepolitiikasta. Perjantaina täällä oli valtakunnan suurimman puolueen puheenjohtaja Kalevi Sorsa. Puhuttiin aluepolitiikasta ja tietenkin presidenttikysymyksestä. Ja nyt itse eduskunnan puhemies puolueen kunniapuheenjohtaja Jussi Virolainen. Mistä Jussi täällä puhuu sen kohta kuulette. Päivällä kunnan järjestämässä tilaisuudessa puhuttiin aluepolitiikasta.”

Ilkka Simanainen

puheeni Rasivaaran Nuorisoseuran 100-vuotisjuhlassa (2009) ja vanhusten viikon tilaisuudessa Rasivaarassa (lokakuu 2012)

Lähteet:

- kunnanvaltuuston ja -hallituksen pöytäkirjat
- henkilökohtaisesta arkistostani löytyvät puheet
- sanomalehdet Karjalainen ja Karjalan Maa, paikallislehti Kotiseutu-uutiset